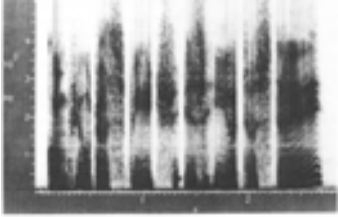

Slajd 1

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Analiza i synteza mowy - wprowadzenie

Spektrogram wyrażenia: „computer speech”

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 1

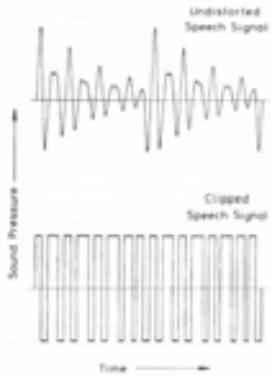
Detailed description: This slide displays a spectrogram of the phrase "computer speech". The spectrogram is a rectangular plot with a vertical axis representing frequency and a horizontal axis representing time. It shows several vertical bands of varying intensity, representing the harmonic structure of the speech signal. The bands are most prominent in the lower frequency range, indicating the presence of voiced sounds.

Slajd 2

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Analiza i synteza mowy - wprowadzenie

Sound Pressure

Time

Undistorted Speech Signal

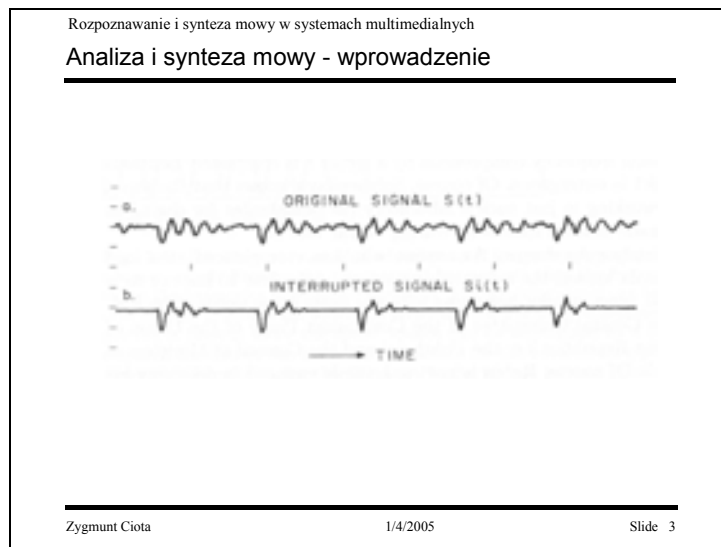
Clipped Speech Signal

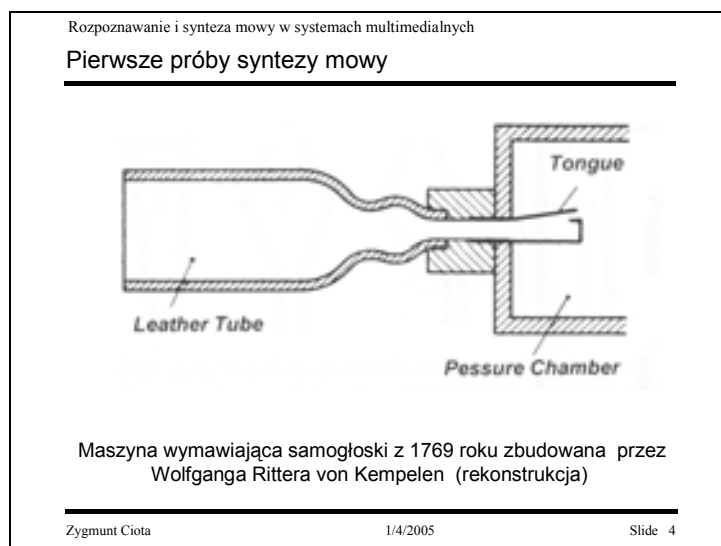
Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 2

Detailed description: This slide compares two speech signals. The top graph, labeled "Undistorted Speech Signal", shows a smooth, periodic waveform representing a speech signal. The bottom graph, labeled "Clipped Speech Signal", shows the same waveform but with its peaks and troughs flattened to a constant level, representing signal clipping. The vertical axis is labeled "Sound Pressure" and the horizontal axis is labeled "Time".

Slajd 3

Slajd 4

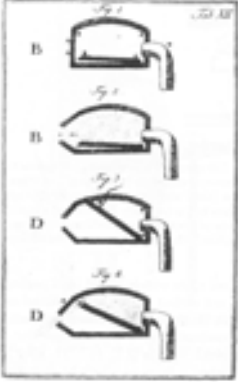

Slajd 5

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Pierwsze próby syntezy mowy

Urządzenia do wymawiania spółgłosek „plozyjnych”: „b” i „d” (Wolfgang Ritter)

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 5

Slajd 6

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Pierwsze próby syntezy mowy

Rezonatory (wibrujące piszczałki) Kratzensteina - 1779

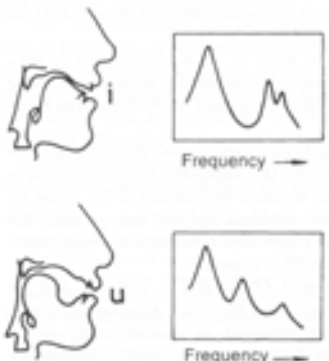
Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 6

Slajd 7

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Pierwsze próby syntezy mowy

The diagram illustrates the vocal tract cross-sections for the vowels 'i' and 'u'. For 'i', the tongue is high and fronted, resulting in a frequency spectrum with a high first formant (F1) and a high second formant (F2). For 'u', the tongue is high and back, resulting in a lower F1 and a lower F2. Both spectra show a third formant (F3) at a similar frequency.

Przekroje kanału głosowego przy wymawianiu samogłosek „i” oraz „u” i odpowiadające im formanty (rezonanse)

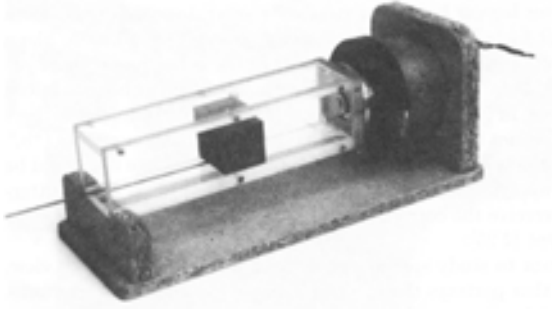
Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 7

Slajd 8

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Pierwsze próby syntezy mowy

The image shows a physical model of the vocal tract, consisting of a rectangular tube with a piston at one end and a speaker at the other. This model is used to simulate the acoustic properties of the vocal tract.

Najprostszy model kanału głosowego

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 8

Slajd 9

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Rozpoznawanie mowy oraz identyfikacja głosu

Pomiar parametrów fizycznych kanału głosowego

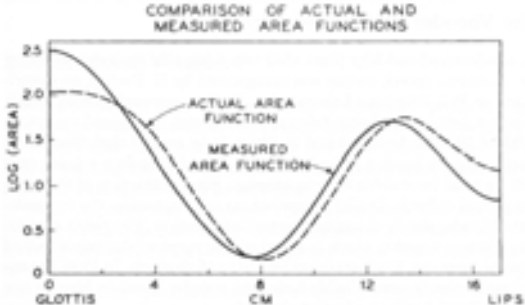
Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 9

Slajd 10

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Rozpoznawanie mowy oraz identyfikacja głosu

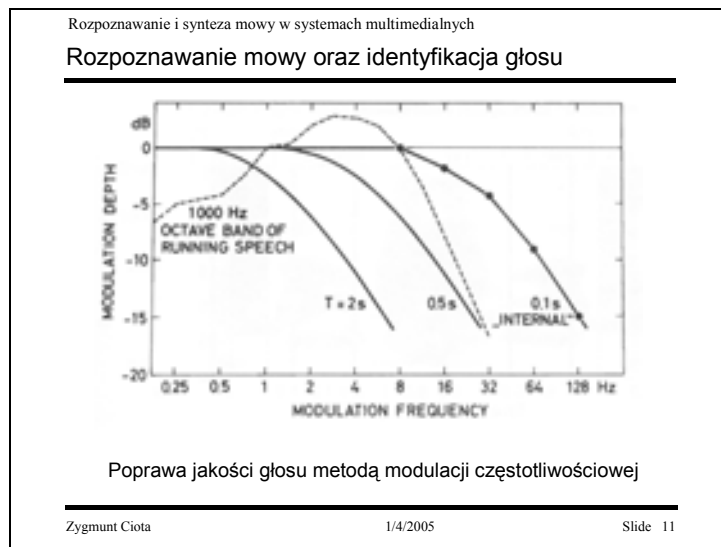

Pomiar parametrów geometrycznych kanału głosowego

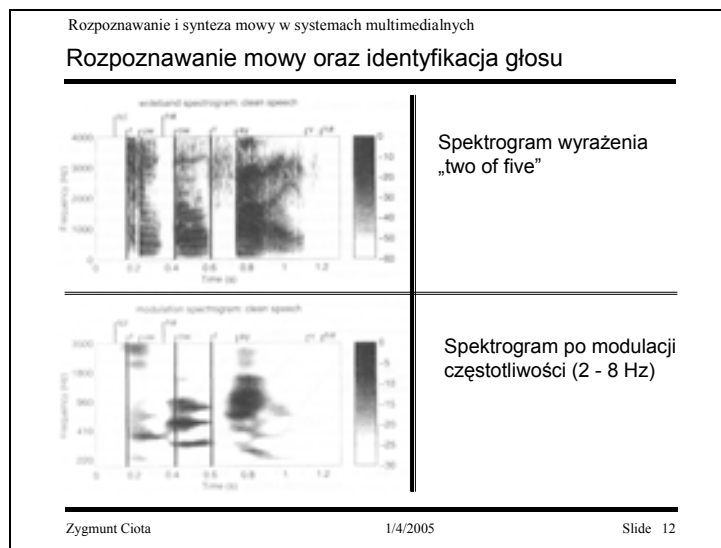

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 10

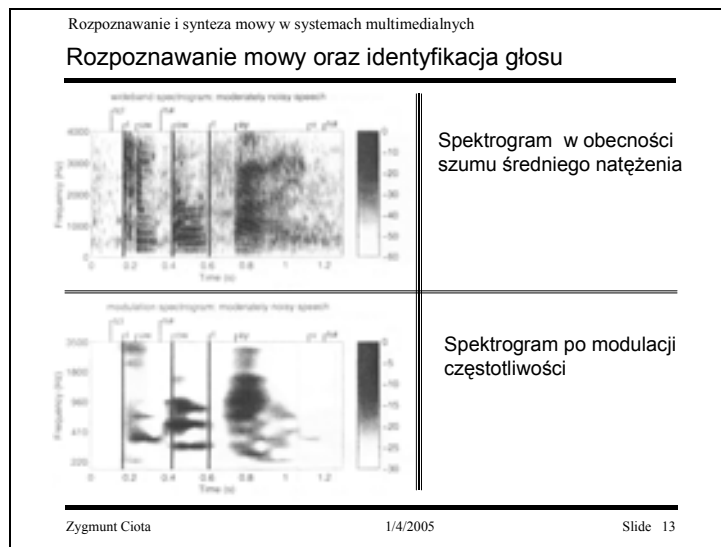
Slajd 11

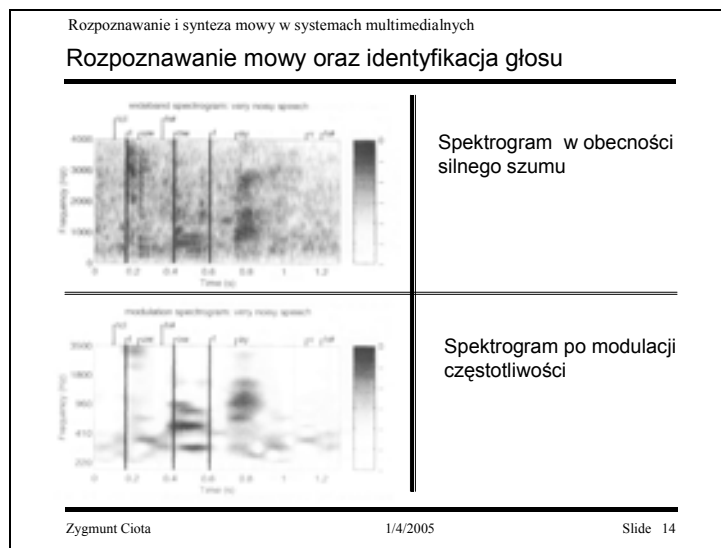
Slajd 12

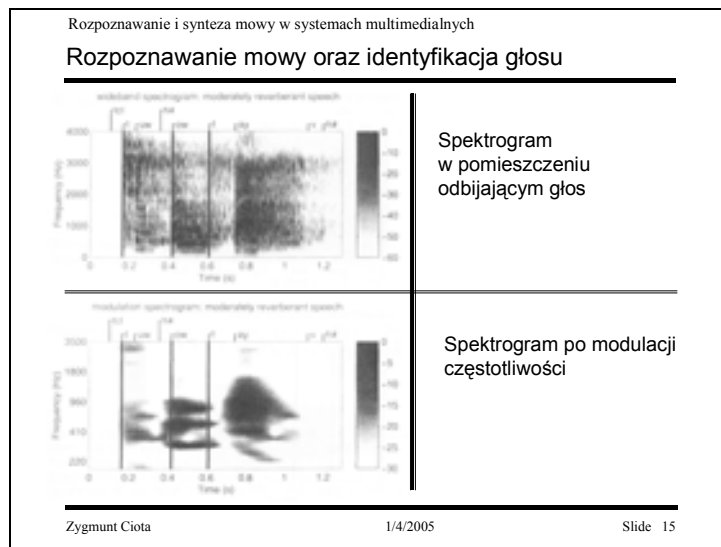
Slajd 13

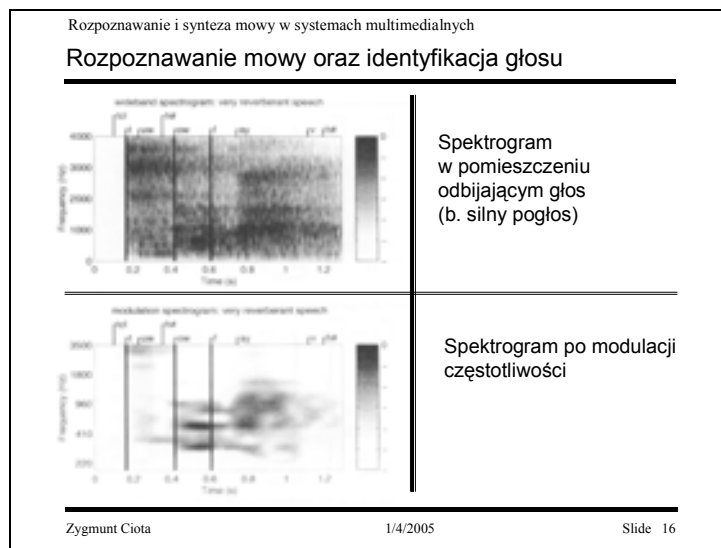
Slajd 14

Slajd 15

Slajd 16

Slajd 17

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Rozpoznawanie mowy

Reguły Bayesa: wyznaczanie prawdopodobieństw a posteriori w funkcji prawdopodobieństw a priori

$$p(W|A) = p(A|W) \cdot p(W) / p(A)$$

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 17

Slajd 18

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Kompresja mowy

Predykcja liniowa

$$s_n = -a_1 s_{n-1} - a_2 s_{n-2} - \dots - a_p s_{n-p} + e_n \quad (1)$$

$$E = \sum_{n=1}^N e_n^2 = \sum_{n=1}^N \left(\sum_{k=0}^p a_k s_{n-k} \right)^2 \quad a_0 = 1$$

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 18

Slajd 19

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Rozpoznawanie mowy

$$\frac{\partial E}{\partial a_m} = E = \sum_{n=1}^N 2s_{n-m} \sum_{k=0}^p a_k s_{n-k} = 0$$

Odwracając porządek sumowania

$$\sum_{k=0}^p r_{mk} a_k = 0 \quad \text{gdzie} \quad r_{mk} = \sum_{n=1}^N s_{n-m} s_{n-k}$$

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 19

Slajd 20

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Rozpoznawanie mowy

Pamiętaj, że $a_0=1$

$$\sum_{k=1}^p r_{mk} a_k = -r_{m0}$$

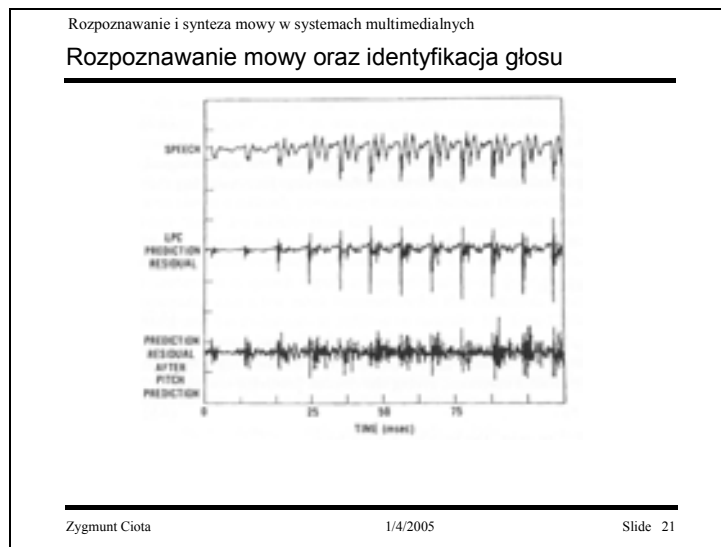
lub w postaci macierzowej

$$\mathbf{R} \cdot \mathbf{a} = -\mathbf{r}_0 \quad \text{czyli} \quad \mathbf{a} = \mathbf{R}^{-1} \cdot \mathbf{r}_0$$

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 20

Slajd 21

Slajd 22

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Rozpoznawanie mowy

Filtr predykcyjny

Filtr FIR (Finite Impulse Response):

$$H(z) = \sum_{k=0}^N a_k z^{-k}$$

Odpowiedź impulsowa filtru FIR:

$1, a_1, a_2, \dots, a_p$

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 22

Slajd 23

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Rozpoznawanie mowy

$$s_n \xrightarrow{\text{yellow arrow}} s(z) \qquad e_n \xrightarrow{\text{yellow arrow}} e(z)$$

Przyjmując:

$$A(z) = 1 + a_1 z^{-1} + a_2 z^{-2} + \dots + a_p z^{-p}$$

Z równania (1):

$$e_n = s_n + a_1 s_{n-1} + a_2 s_{n-2} + \dots + a_p s_{n-p}$$

czyli:

$$s(z) \cdot A(z) = e(z) \qquad s(z) = \frac{e(z)}{A(z)}$$

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 23

Slajd 24

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Rozpoznawanie mowy

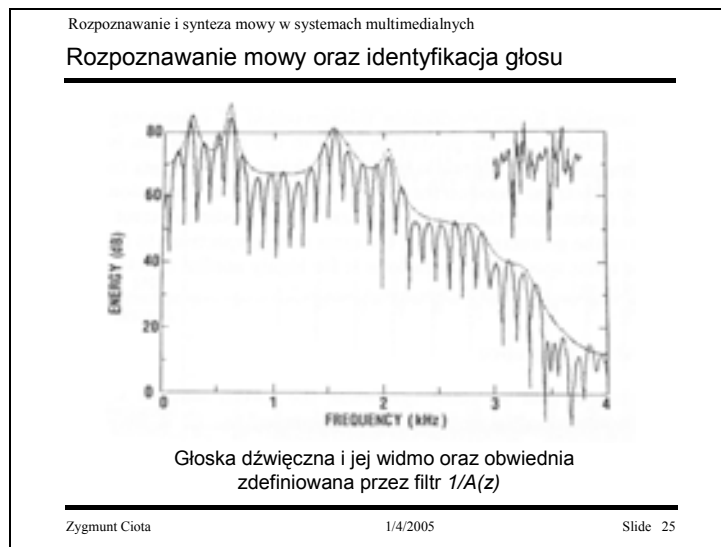
$$A(z) = \left(1 - \frac{z_1}{z}\right) \cdot \left(1 - \frac{z_2}{z}\right) \cdots \quad z_1, z_2 \cdots \text{zera } A(z)$$

$$H_p(z) = \frac{1}{A(z)} \quad \text{all-pole filter}$$

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 24

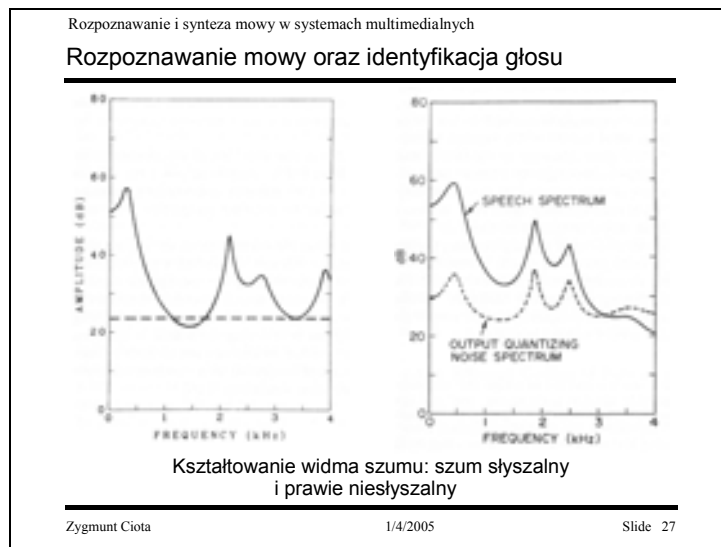
Slajd 25

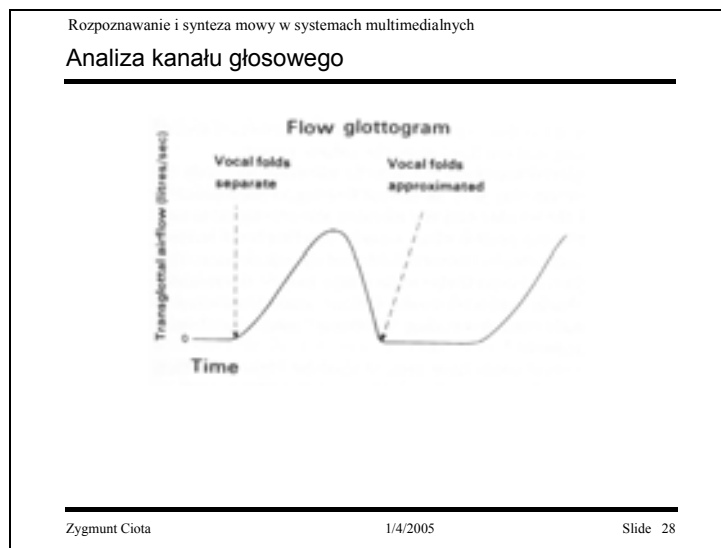
Slajd 26

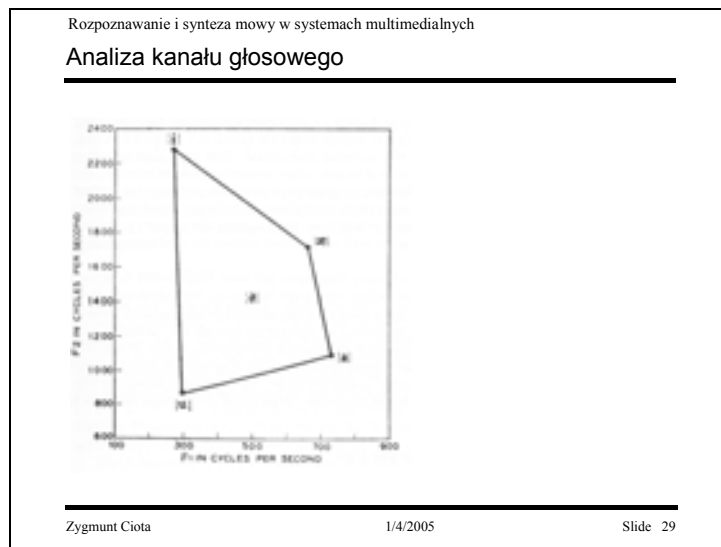
Slajd 27

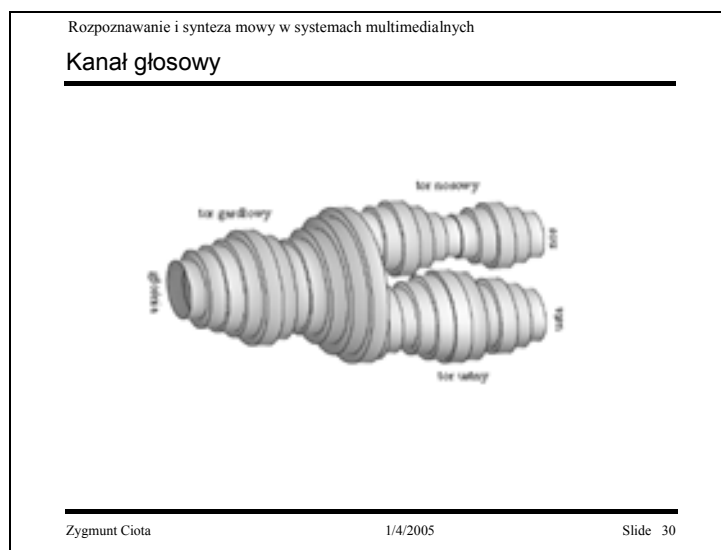
Slajd 28

Slajd 29

Slajd 30

Slajd 31

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Kanał głosowy

Równanie Webster'a, czyli równanie natężenia (ciśnienia) fali dźwiękowej $p(x,t)$ wzdłuż kanału:

$$\frac{\partial^2 p}{\partial x^2} + \frac{1}{A} \frac{dA}{dx} \frac{\partial p}{\partial x} = \frac{1}{c^2} \frac{\partial^2 p}{\partial t^2}$$

$A(x)$ jest przekrojem kanału głosowego między głośnią ($x=0$) a wargami $x=L \approx 170$ mm)

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 31

Slajd 32

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Lokalizacja położenia źródła dźwięku

$$\Delta\alpha = 180^\circ \frac{c}{d} \Delta t$$

Prawo pierwszej fali frontowej (Joseph Henry) i efekt Haas'a

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 32

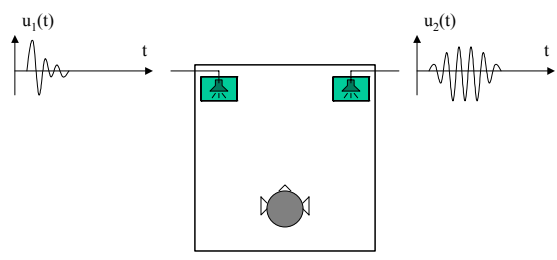

Slajd 33

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Lokalizacja położenia źródła dźwięku

Continuity effect

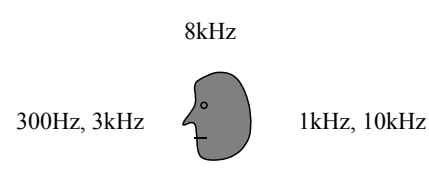
Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 33

Slajd 34

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Lokalizacja położenia źródła dźwięku

8kHz

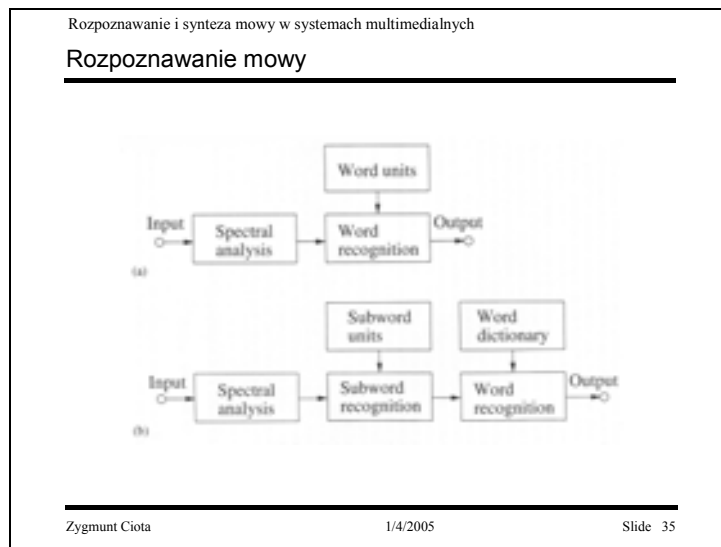
300Hz, 3kHz

1kHz, 10kHz

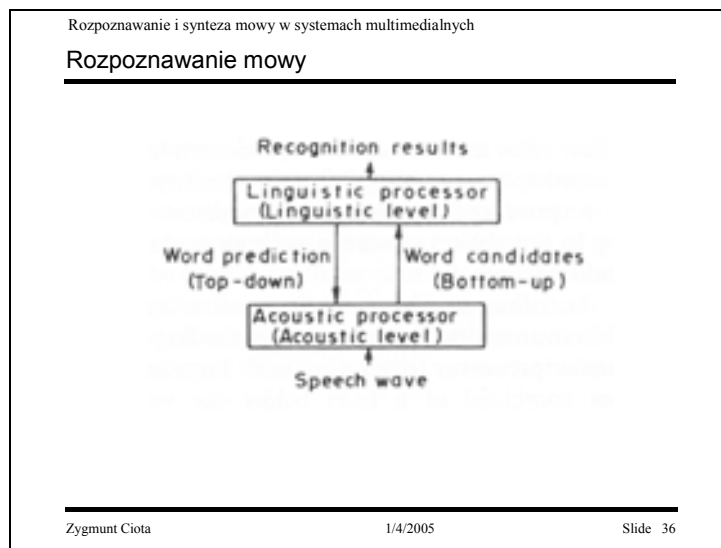

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 34

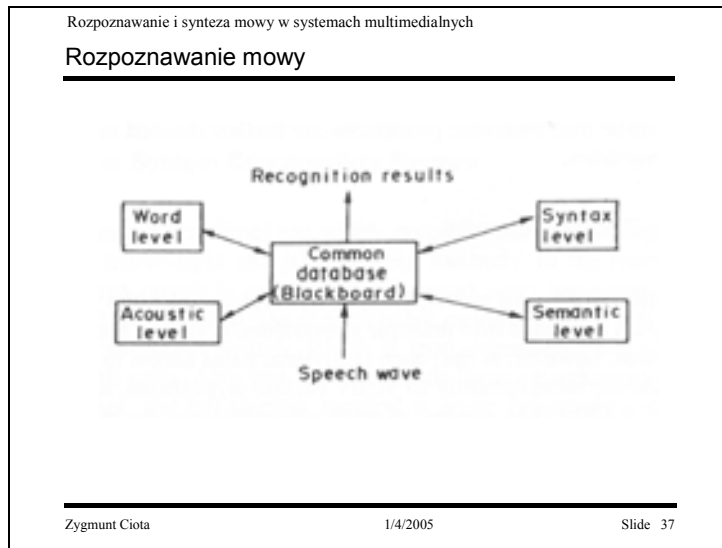
Slajd 35

Slajd 36

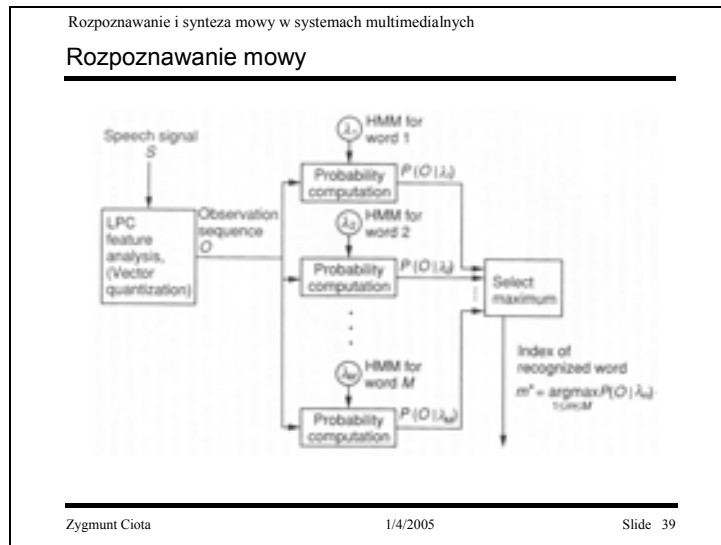
Slajd 37

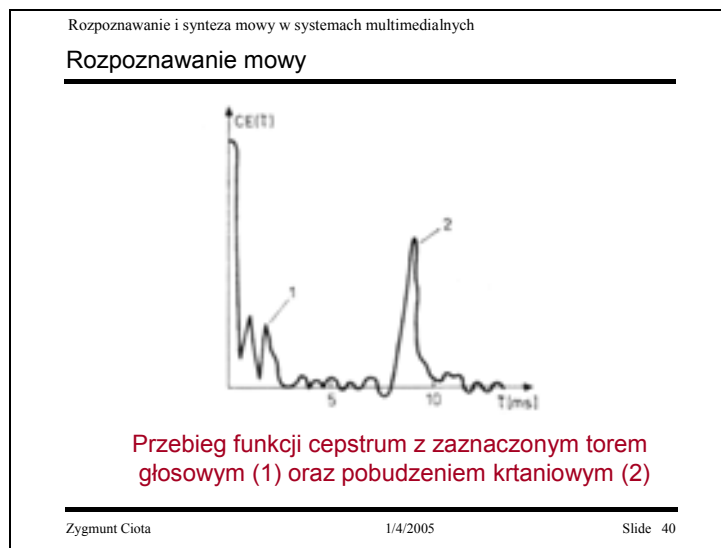
Slajd 38

Slajd 39

Slajd 40

Slajd 41

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Formaty dźwiękowe

LPCM (Linear Pulse Code Modulation): udoskonalony PCM

Częstotliwość próbkowania	Rozdzielczość	Ilość kanałów	Strumień max.
48 kHz	16 bitów	8	6,144 Mb/s
48 kHz	20 bitów	6	5,76 Mb/s
48 kHz	24 bity	5	5,76 Mb/s
96 kHz	16 bitów	4	6,144 Mb/s
96 kHz	20 bitów	3	5,76 Mb/s
96 kHz	24 bity	2	4,608 Mb/s

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 41

Slajd 42

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

MPEG – AUDIO

A. MPEG-1 audio, opisuje trzy warstwy kodowania dźwięku o następujących właściwościach:

- 1 lub 2 kanały dźwiękowe
- Częstotliwość próbkowania 32kHz, 44.1kHz lub 48kHz
- Przepustowość od 32kbps do 448kbps

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 42

Slajd 43

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

B. MPEG-2 audio występuje w dwóch odmianach

- **MPEG-2/LSF**
  - 1 lub 2 kanały dźwiękowe
  - Dwa razy mniejszą częstotliwość próbkowania
  - Przepustowość od 8 do 256 kbs
- **MPEG-2/Multichannel**
  - Do 5 pełno-zakresowych kanałów dźwiękowych
  - Częstotliwość próbkowania taką samą jak w MPEG-1
  - Rozdzielczość 16 bitów
  - Większe przepustowości dochodzące do około 1 Mb/s do systemu 5+1 kanałów

---

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 43

Slajd 44

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

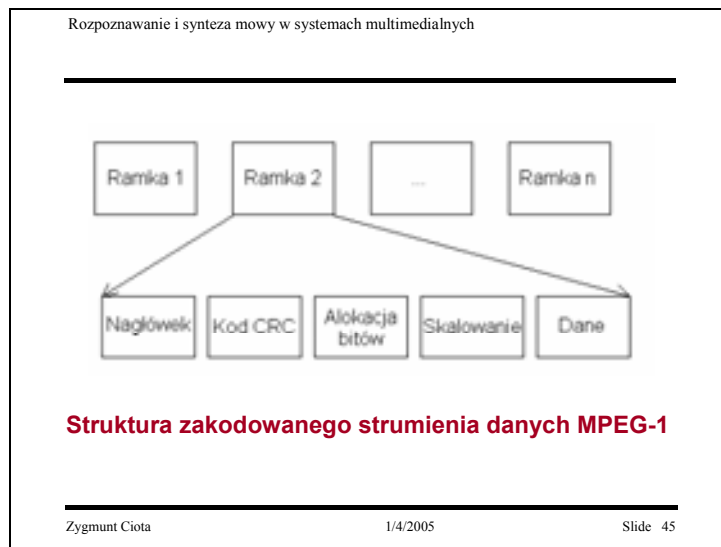
```
graph LR; PCM --> Bank[Bank 32 filtrów pasmowych]; Bank --> Skalowanie[Skalowanie próbek]; Skalowanie --> Kwantyzacja[Kwantyzacja + Kodowanie]; Kwantyzacja --> Multiplexing[Multiplexing]; Multiplexing --> Strumien[Strumień danych MPEG-1]; Bank --> Model[Model psychoakustyczny]; Model -- SMR --> Kwantyzacja;
```

Schemat blokowy układu kodera standardu MPEG-1

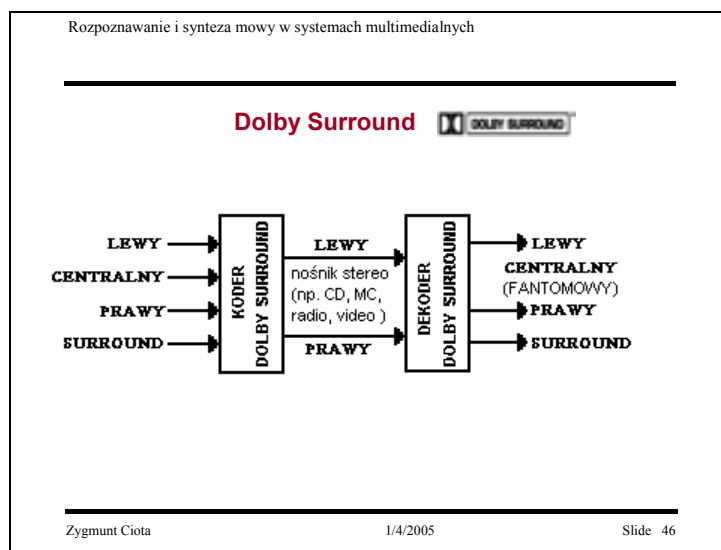

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 44

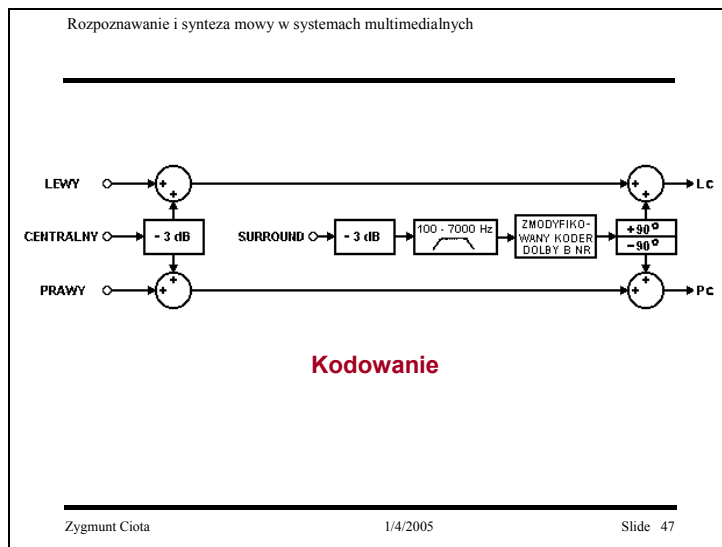
Slajd 45

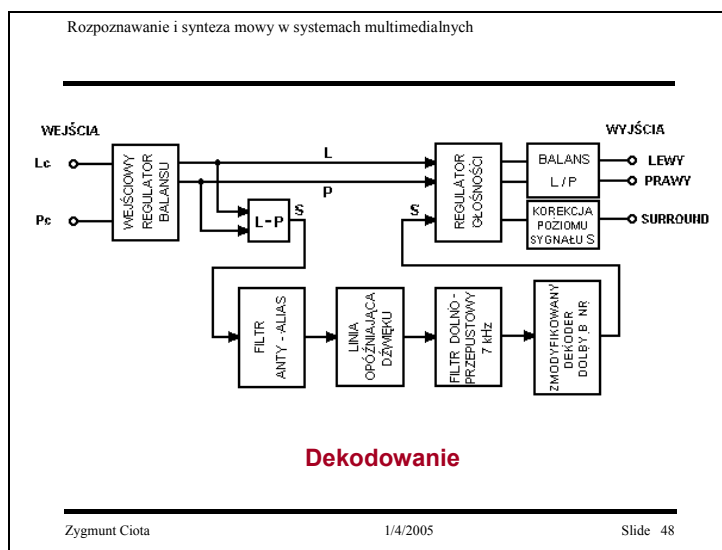
Slajd 46

Slajd 47

Slajd 48

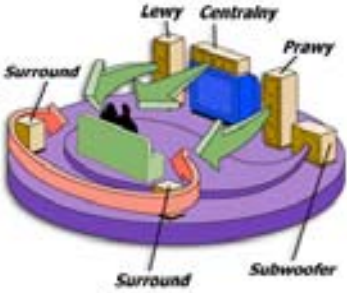

Slajd 49

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Dolby Pro Logic

Lewy Centralny Prawy
Surround Surround Subwoofer

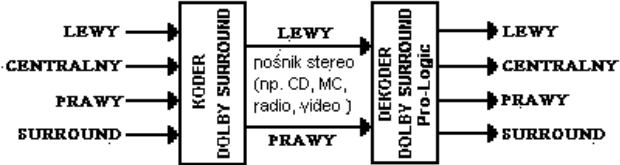

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 49

Slajd 50

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

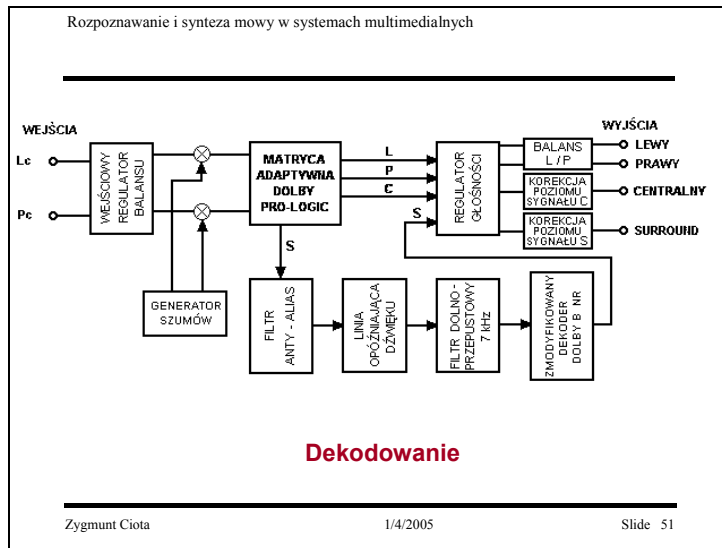

Kodek

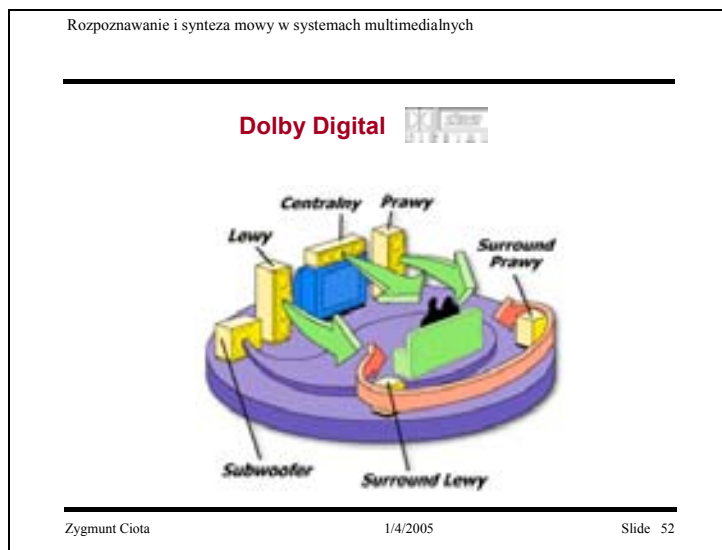

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 50

Slajd 51

Slajd 52

Slajd 53

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Rozpoznawanie mowy

Kompatybilne miksowanie w dół

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 53

Slajd 54

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

DTS firmy *Digital Theater Systems*

DTS -EX

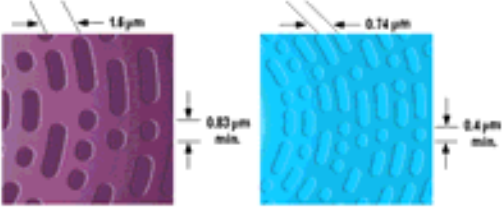

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 54

Slajd 55

Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

DC **DVD**

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 55

Slajd 56

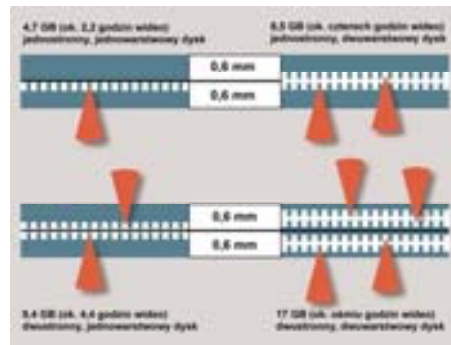
Rozpoznawanie i synteza mowy w systemach multimedialnych

Standard:	Pojemność:	Rodzaj płyty:
DVD 5	4.7 GB	jednostronna – jednowarstwowa
DVD 9	8.5 GB	jednostronna – dwuwarstwowa
DVD 10	9.4 GB	dwuwarstwowa – jednostronna
DVD 18	17 GB	dwuwarstwowa – dwustronna

Zygmunt Ciota 1/4/2005 Slide 56

Struktura warstw płyty DVD w zależności od standardu